Ciència ciutadana en la societat del coneixement: cap a la ciberdemocràcia i més enllà

Publicat per Interacció [1] el 09/10/2017 - 15:29 | Última modificació: 09/10/2017 - 15:58

Daniel Innerarity [2] | Paidós [3]

Antonio Lafuente [4], Andoni Alonso [5] i Joaquín Rodríguez [6] | Cátedra [7]

Parlar de ciència, avui dia, suposa considerar dos aspectes fonamentals del context social actual: d'una banda, les exigències de **democratització del saber** enteses com a demandes de participació, consens i debat públic que s'han estès en el món occidental i, de l'altra, el sorgiment paral·lel de l'anomenada «**societat del coneixement**», alimentat pel desenvolupament de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Aquests dos factors han contribuït a la **profunda alteració del paradigma modern de la ciència com a disciplina autònoma i autoregulada** que avança aliena als interessos de la ciutadania. Si bé la comunitat científica va haver de conquerir la seva sobirania, fa segles, per deslligar-se del control polític que limitava la recerca de veritats empíriques, **actualment el coneixement científic forma part de la capacitat d'acció de tots els actors socials**, els quals han de poder incidir en la presa de decisions sobre qüestions com el medi ambient, l'alimentació, les malalties o la reproducció, a més de les importants repercussions ètiques de pràctiques com el biohacking, les quals se situen en el **centre de l'agenda política i l'escenari públic del segle XXI**.

Segons afirma Daniel Innerarity a «La democracia del conocimiento. Por una sociedad inteligente [8]», **les idees de «ciència cívica»** (Irwin, 1995) i de **«ciutadania científica»** (Fischer, 2000) —i nosaltres afegim l'expressió **«ciència ciutadana»**, tal com debatrem a Interacció 17— **fan referència als reptes actuals d'introduir els agents no científics en els processos de deliberació, avaluació i assignació de recursos** d'aquesta disciplina. Per això la integració social de la ciència comporta la redefinició de la distinció entre veus expertes i inexpertes **a través de la cultura de la responsabilitat**: cada ciutadà té el dret de codecidir sobre el comú però també l'obligació de formar-se i vetllar pels interessos de tothom. **El gir participatiu contempla una societat activa en la «politització d'allò cognitiu»** perquè el saber és cosa de tots i, per tant, ni l'espai de la ciència ni el de la política han de romandre ingènuament impermeables entre ells, tal com fa temps denuncia Bruno Latour [9], ni en relació amb la ciutadania.[1]

Del que es tracta, doncs, és d'**eixamplar aquests fòrums híbrids de debat** que contenen l'experiència, la imaginació, les habilitats i la saviesa humana, és a dir, la «**intel·ligència col·lectiva**» en paraules de Pierre Levy, i **això ens condueix cap a la ciberdemocràcia**. La **descentralització progressiva** de les estructures socials, polítiques i econòmiques es fonamenta en l'**expansió de la lògica de la xarxa**, i és amb **l'adveniment massiu d'Internet** que s'esdevé la revolució del procés editorial científic, que **desestabilitza els mitjans tradicionals de comunicació i distribució de la ciència i els seus mecanismes de reconeixement i acreditació** (tal com va donar a conèixer Jorge Wagensberg [10] el 1997, arran del cas Sokal, el control de qualitat dels articles científics mitjançant el peer review es demostra obsolet avui dia).

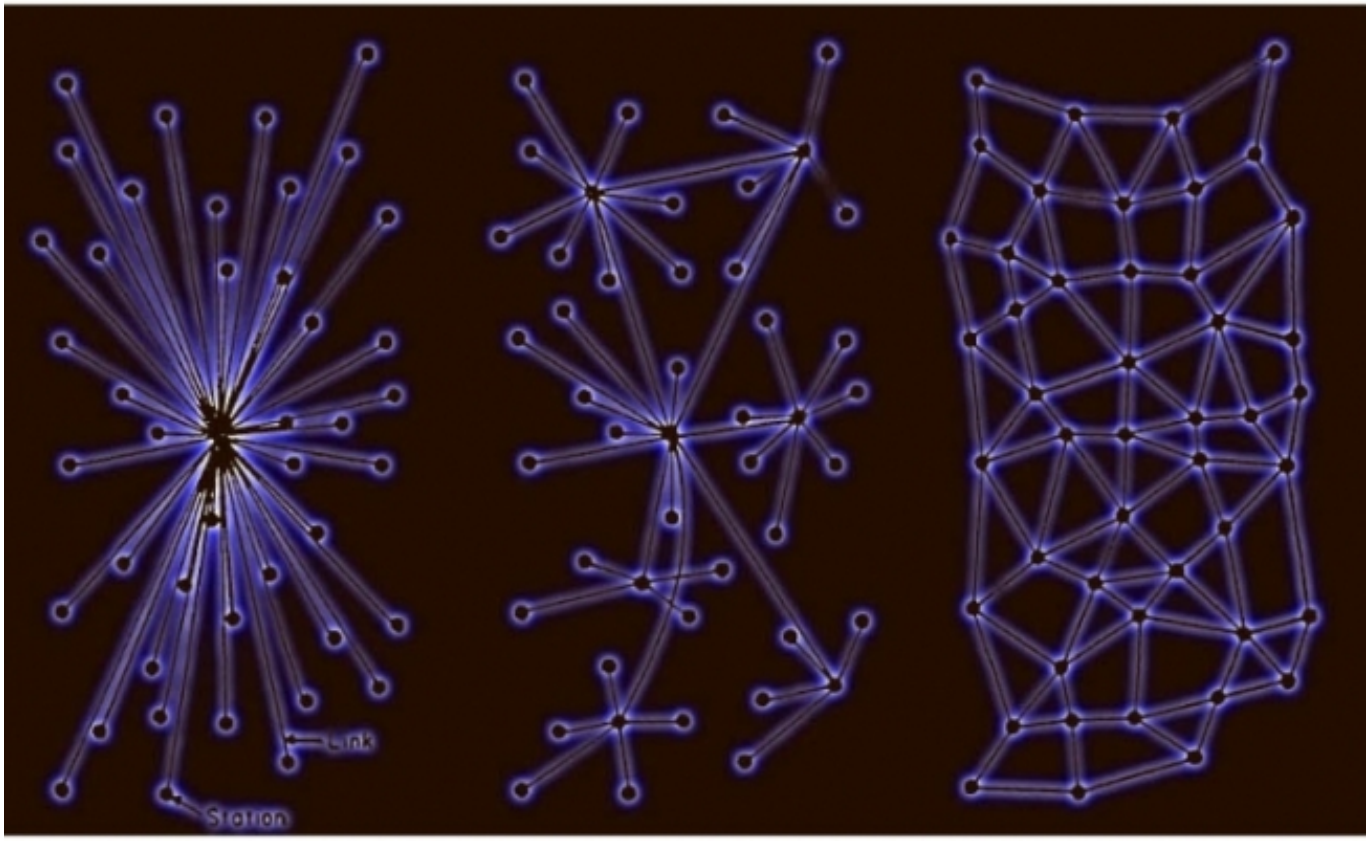

Transformació de les estructures centralitzades cap a les xarxes distribuïdes que avui dia

caracteritzen la tecnologia Blockchain, per exemple. Font: Adaptació de Paul Baran,

«On distributed communication networks [11]*», 1961.*

Antonio Lafuente, Andoni Alonso i Joaquín Rodríguez amplien aquesta qüestió a «¡Todos sabios! Ciencia ciudadana y conocimiento expandido [12]», i evidencien que **la ciència oberta no és possible sense l'open access i l'open data**, els quals s'assoliran necessàriament amb la **reivindicació de l'open Internet: el lliure accés, la participació distribuïda i la transparència pública** són la resposta als excessos de la globalització, i també la clau cap a l'apoderament col·lectiu i la plena inserció de la ciutadania en la governança mundial.

Campanya Backbone, a Seattle (Estats Units), per defensar l'Internet obert

i l'apoderament col·lectiu (2015). Font: web de Backbone Campaigne [13].

Els tres autors testimonien amb nombrosos exemples, doncs, els avenços que en els darrers anys s'estan duent a terme pel que fa a la ciberdemocràcia i, en definitiva, **tots els nous protocols que van sorgint en l'àmbit de la mediació científica i la gestió global de la incertesa en la societat del coneixement**, que és també la societat del risc. I, precisament, si la modelització de riscos de la ciència econòmica no va alertar de la crisi de 2008, és perquè aquesta no és suficientment oberta ni contempla les **diferents perspectives epistemològiques que pot aportar la ciència ciutadana sobre la complexitat del moment actual**.

En definitiva, tenint presents tots aquests factors, és clar que **el nou paradigma de la ciència ha d'establir la seva base en l'aliança entre els diferents sistemes socials i les eines digitals**, oberts a la ciutadania per a la lliure circulació del coneixement científic i humanista en la construcció d'una cultura amplificada **que deixi enrere la fractura entre ciències i lletres**. I si entenem que **parlar de ciència, avui dia, és també parlar de cultura**, podrem rellegir aquest i cadascun dels discursos com a **apel·lacions integrals al saber compartit**.

Podeu consultar «La democracia del conocimiento [8]» i «Todos sabios! [12]» al Centre d'Informació i Documentació [14].

Inicieu sessió [15]o registreu-vos [16] per a enviar comentaris

[1] En aquest sentit, a Europa ja hi ha una experiència notable de governança participativa de la ciència que implica la societat civil en les diferents etapes de la investigació, però encara és insuficient (Innerarity, p. 126).

Etiquetes: ciència ciutadana
Etiquetes: ciència
Etiquetes: dades obertes
Etiquetes: accés a la cultura
Etiquetes: transparència
Etiquetes: participació
Etiquetes: democràcia
Etiquetes: descentralització
Etiquetes: divulgació
Etiquetes: internet
Etiquetes: ciberdemocràcia
Etiquetes: #interaccio17

- [17]

URL d'origen: https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2017/ciberdemocracia

Enllaços:
[1] https://interaccio.diba.cat/members/interaccio
[2] http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?idx=kw&q=innerarity&sort_by=pubdate_dsc&limit=au:Innerarity,%20Daniel
[3] http://www.planeta.es/ca/ediciones-paid%C3%B3s
[4] http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?idx=kw&q=lafuente&sort_by=pubdate_dsc&limit=au:Lafuente,%20Antonio
[5] http://cccd.es/wp/profesorado-2/andoni-alonso/
[6] http://www.gabinetecomunicacionyeducacion.com/es/noticias/joaquin-rodriguez-en-el-creative-research-forum-necesitamos-el-control-social-del
[7] https://www.catedra.com/
[8] http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=45732
[9] http://www.bruno-latour.fr/
[10] https://elpais.com/diario/1997/03/19/sociedad/858726026_850215.html
[11] http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_memoranda/2006/RM3764.pdf
[12] http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=45713
[13] http://www.backbonecampaign.org/
[14] http://www.diba.cat/web/cerc/cidoc
[15] https://interaccio.diba.cat/
[16] https://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat
[17] https://interaccio.diba.cat/node/7170